

ויגש

בראשית רבה צג

וְאִם שׁוֹלֵף אֲנִי אֶת חֲרָבִי, מִמָּךְ אֲנִי מִתְחִיל, וּבִפְרָעָה רַבָּךְ אֲנִי מְסִים. אֵלּוּ אָמַר מִפְרָעָה אֲנִי מִתְחִיל, הִיָּה מְנִיחוֹ; כִּיּוֹן שֶׁאָמַר מִמָּךְ אֲנִי מִתְחִיל, רָמַז לְמִנְשָׁה וּרְפֵשׁ חֵד רָפֵשׁ וְזָעַת כָּל פְּלִטִין. אָמַר: דִּין רָפֵשׁ מִן בֵּית אָבִא! כִּיּוֹן דְּחָמִי מִלִּילִיָּה כּוֹן, שְׂרִי מִשְׁתַּעֲי מִלִּין רַכִּיכִין, "אֲדֹנִי שְׂאֵל".

[Judah said:] If I draw my sword, I will begin with you and conclude with Pharaoh your master. Had he said: 'I will begin with Pharaoh,' [Joseph] would have left him alone. Since he said: 'I will begin with you,' [Joseph] signaled to Manasseh, who stamped one foot and the entire palace quaked. [Judah] said: 'This is a stamp from Father's household.' When he saw that matters were thus, he began speaking gentle words – "my lord asked"

בְּשַׁעָה שֶׁתִּפֹּס יוֹסֵף הַצַּדִּיק אֶת בְּנֵימִין וְאָמַר לָהֶם לְאַחֵיו (בראשית מד, יז) "הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הִגְבִּיעַ בְּיָדוֹ הוּא יְהִי לִי עֶבֶד," אָמַר לוֹ יְהוּדָה: בְּנֵימִין, אֶת תְּפוֹס וְשְׁלוֹם בְּבֵית אָבִא? מִיָּד כָּעַס יְהוּדָה, וְשָׂאג בְּקוֹל גָּדוֹל, וְהִלֵּךְ קוֹלוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת פָּרָסָה, עַד שֶׁשָּׁמַע חוּשִׁים בֶּן דָּן וְקַפֵּץ מֵאַרְץ כְּנָעַן וּבָא אֶצֶל יְהוּדָה. וְשָׂאגוּ שְׁנֵיהֶם, וּבִקְשָׁה אֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִפָּךְ... (איוב ד, י) "שְׁנֵי כְּפִירִים נִתְּעוּ," אֵלּוּ גְבוּרָיו שֶׁל יוֹסֵף, שֶׁכִּיּוֹן שֶׁכָּעַס יְהוּדָה נִשְׂרוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁל כָּלָם... מָה עָשָׂה יוֹסֵף בְּאוֹתָהּ שַׁעָה? אוֹתוֹ עָמוּד שֶׁל אָבֶן שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עָלָיו, בָּעֵט בּוֹ וְעָשָׂאוֹ גֵּל שֶׁל צְרוּרוֹת. מִיָּד תָּמָה יְהוּדָה וְאָמַר: זֶה גְבוּר מִמֶּנִּי. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה, אָחַז יְהוּדָה חֲרָבוֹ לְשַׁלֵּפָה מִתַּעֲרָה, וְאִינָה נִשְׁלַפְתָּ לוֹ. אָמַר יְהוּדָה: וְדָאִי זֶה יֵרָא שְׁמַיִם הוּא! לִכְךָ נֶאֱמַר (קהלת ז, יט) "הַחֲכָמָה תִּעֲזֹ לְחָכָם."

When Joseph the righteous seized Benjamin and said to his brothers: "The man in whose hand the goblet was found, he shall be my slave [and you, go up in peace to your father]" (Genesis 44:17), Judah said to him: 'Benjamin, you are seized; can there be peace in Father's household?' Immediately, Judah grew angry and roared in a loud voice. His voice traveled four hundred parsangs, until Hushim son of Dan heard and leapt from the land of Canaan and came to Judah. Both of them roared and the land of Egypt was on the verge of being upended... "The teeth of the young lions are broken" (Job 4:10) – these are Joseph's warriors. When Judah grew angry, the teeth of all of them fell out... What did Joseph do at that moment? That stone pillar upon which he was seated, he kicked it and rendered it a heap of pebbles. At this Judah was astonished and said: 'This one is mightier than I am.' At that moment, Judah grasped his sword and sought to draw it from its scabbard, but it would not be drawn for him. Judah said: 'This one must be a God-fearing man; that is why it is stated: "Wisdom will fortify the wise"' (Ecclesiastes 7:19).

קדושתא: ינני (מאה 5-6?)

ח לא גבֵה שׁוֹר לא נִחְפוּ אֲדִי / זֶה מְדַבֵּר וְזֶה שׁוֹיב / זֶה אוֹמֵר וְזֶה סָקֵב /
מוֹכֵר וּמְכוּר / וּבֵת קוֹל מְמָרִם עוֹנָה / הִגָּה הַעֲתָ וְהַעֲנָה / הִגָּה קָרֵב
וְהִגָּה מִלְחָמָה / אִישׁ מִלְחָמָה / אוֹמֵר עֵת שְׁלוֹם הִיא / וְהַשְׁלִים...
לְהִתְנוּדַע אֶל אֲחֵיו / וּפְנִיּוֹ גָלָה לָהֶם נָפְלוּ עַל פְּנֵיהֶם / חֵיל...
בִּיזְלָה אֶפְסָם / וְחָם... אֲשֶׁר לוֹ הִתְהַלָּה...
אֶלְוִמְתוֹ... [בְּהָ]ם... עֲצָתוֹ כֵּן בְּכֵן... וְקָרָא זֶה
אל זה קדוש קדוש

שמעון בר מגס (מאה 6?)

לי תקח לעבודה [ו... ..]קח במדה גור ארצה יהודה (בר' מט:ט) ועקו ונתחלשו בוחיו וא[... ..]אנחיו 15 חיננו להודות לו אחיו כי יהודה גבר באחיו (דה"א ה:ב) [ט...] מעבירי למולך ובפיתום ה[יבס] נאות ה[לך] [י... ..] 20 נהם בפסיר וצף מלך (מש' יט:יב) כשלו פוע[לי... ..]תיו [... ..]אותותיו לודים רתתו מ[בעותיו] [... ..]תיו] 25 [מושל ארץ] רעד למולו בראותו [ל... ..] [ג... ..]לו [... ..]לו 26 מושל ארץ] ג	ובכן ויגש (בר' מד:יח) אח באח השית מורא ובפסיר אפו חרה בערה חמתו מהרה ארצה שאג מ'י' ל'א' י'י' (רא) (עמוס ג:ח) 5 גטר לנקום נקמה לימן לזאב תקומה דיבר גבורות בחימה [ללש] גבור בבהמה (מש' ל:ל) 10 האם אמה מנחש חידה

2 אח: יהודה. באח: באחיו יוסף; והשווה פיוטי ינאי, עמ' סה, שורה מב: 'אמנם אח באח ניגשו וניפגשו'. השית: הכניס. 6 גהר: צעק יהודה; וראה לעיל, פיוט א, טור 3. / 7 לזאב: לבנימין, ועל-פי בר' מט:כו. / 9 ליש גבור בבהמה: הפסוק נדרש על יהודה בתנחומא המצוטט לעיל, פיוט א, הפירוש לטורים 11–12, ומובא בין פסוקי האסמכתא בסוף המגן של ינאי לסדר (פיוטי ינאי, עמ' סג, שורה יב). / 10 האם: כמו:

שאם; וראה: ילון, פרקי לשון, עמ' 309. / 11 לי תקח לעבודה: אותי — אומר יהודה — ולא את בנימין; והשווה בר"ר צג:ו, עמ' 1155: 'בי אדני בי ולא ביה, אין לממלי אנא, אין למשמשא אנא'. וכן מפיט גם ינאי בעניין; השווה פיוטי ינאי, עמ' סו, שורה סז: 'שח לו בי תהי נא ירך / אני תמור [...] כעבר אעבדך' (השלמות על-פי כ"י קיימברידג' ט"ש ס"ח 20:235). / 14 ועקו: האחים. ונתחלשו בוחיו: של יוסף; ראה בר"ר צג:ז, עמ' 1162–1163. / 16 חיננו: ביקשו. להודות לו אחיו: על-פי בר' מט:ח. / 17 כי יהודה גבר באחיו: נדרש לעניינו בתנחומא, בובר, ויגש, ו. / 24 לודים: המצרים. רתתו: פתחו. / 26 מושל ארץ: הוא יוסף; והשווה לעיל, פיוט ה, טור 19.

פינחס הכהן בירבי יעקב

Eretz Yisrael, mid-8th century. He lived in כפרא, a suburb of Tiberias, and was cited by Se` adyah Gaon (882-942). His piyyutim show a mastery of rabbinic literature and poetic sophistication and cover a wide range of opportunities and eventualities from ordinary weekdays to Rosh Hodesh, Shabbatot and Hagim. They include קרובות, יצרות, תקיעות, וסדרי עבודה.

20	נִדְנוּ כְּנִמְצָא הַגִּבִּיעַ הַנֶּדְרָשׁ, סוֹדְנוּ אֶל תִּגְל וְרִיבָךְ יִפְרֹשׁ, עַל דְּמִינוּ אֶל תַּעֲמֹד, כִּי הַדָּם מִיַּד מַאֲבִידוֹ יִדְרֹשׁ. בִּי אֲדוֹנִי, בְּדִבְרֶךְ הַמִּמְתֵּנוּ בְּרַעְדָּה, – אָמַר לוֹ יְהוּדָה.	– אַח בְּנַעֲלִיכֶם מְכַרְתֶּם בְּשִׁטְמַתְכֶם עַל דְּמוֹ קִמְתֶּם גְּדִי עִזִּים בְּמִרְמָה שְׁחַטְתֶּם דֹּאגְתֶּם לֵב אֲבִיכֶם וְסוֹד הָעֶרְמָתֶם 5 אֹי לָכֶם מִדִּין חוֹשֵׁף! – אָמַר לָהֶם יוֹסֵף.
25	– פֶּתַר לָכֶם אֶת חִלּוּמוֹ, צַפִּיתֶם בְּקִנְאֲתְכֶם לְהַחֲרִימוֹ, קִמְתֶּם וְהִתְמַכְרְתֶם לְשֹׁפֵךְ אֶת דְּמוֹ, רַמִּיתֶם בְּאֲבִיכֶם בְּזֹאת מִצְאוֹ, וְקִמְתֶּם לְנַחֲמוֹ. אֹי לָכֶם מִדִּין חוֹשֵׁף! – אָמַר לָהֶם יוֹסֵף.	– הָאֵח, חֲלִילָה לָךְ מַעֲשֹׂת זֹאת, וְתִמְהֵנוּ כְּשִׁמְעֵנוּ מִמֶּךָ כְּזֹאת, זָקָף עֵינֶיךָ לְמִרוֹם וְאֵל תִּגְלָה רְזוּת, 10 חוֹבְתָנוּ גְּרָמָה, עַל כֵּן בָּאָה עֲלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת. בִּי אֲדוֹנִי, בְּדִבְרֶךְ הַמִּמְתֵּנוּ בְּרַעְדָּה, – אָמַר לוֹ יְהוּדָה.
30	– שִׁנְנָתָ לְשׁוֹנֶךָ כַּחֲצִים, לְשִׁכַּל, תִּמְהֵנוּ מִדְּבָרֶיךָ וּלְהַשִּׁיב לֹא נוֹכַל, פָּנָה אֶל בּוֹרְאֶךָ, אֵל תִּלָּךְ בְּנוֹ רָכַל, נָא, בִּי אֲדוֹנִי, רִיבָה רִיבָנוּ בְּשִׁכַּל. בִּי אֲדוֹנִי, בְּדִבְרֶךְ הַמִּמְתֵּנוּ בְּרַעְדָּה, 35 – אָמַר לוֹ יְהוּדָה.	– טִרְחַתוּהוּ בִּיד עוֹשֵׂי חֲבָלִים, יַעֲצֹתֶם לְשׁוֹם רִגְלוֹ בְּכַבָּלִים, 15 כְּאֲכֹזִרִים מְכַרְתוּהוּ לְאֲנָשִׁים מִחֲבָלִים, לִישְׁמַעְיָאֵלִים בַּעֲבוּר נַעֲלִים. אֹי לָכֶם מִדִּין חוֹשֵׁף! – אָמַר לָהֶם יוֹסֵף.
40	– חִיבְתֶּם מִיתָה מִשָּׁנָה, שָׁב – דָּרְכוּ סִכְרֹתֶם מִשְׁכִּינָה, הָאֵל יִמְחַל לָכֶם מִשְׁמִי מַעוֹנָה, כָּלְכֶם בּוֹאוֹ אֵלַי גִּשְׁנָה. 40 הֵן לְמַחֲיָה שְׁלַחְנִי חוֹשֵׁף, נָם: אֲנִי אֲחִיכֶם יוֹסֵף!	– מַלְלָנוּ אֶלֶיךָ כְּדֹל וְרֹשׁ,
45	חֲלַחְלוּ כְּשִׁמְעוּ מִלְתּוֹ, זָעוּ וְנִבְהָלוּ וְלֹא יָכְלוּ לַעֲנוֹתוֹ, 45 קוֹל נָתַן בְּבִכִּי, וּבָכּוּ לַעֲמָתוֹ, וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְרוּ אִחָיו אִתּוֹ.	

1 **בְּנַעֲלִיכֶם:** בַּעֲבוּר נַעֲלִיִּים (עַל פִּי מִסּוֹרֶת מִדְרָשִׁית שִׁיסוּדָה בַּעֲמוֹס ב, 1; רֹאה תַנְחוּמָא וִישׁב ב). 2 **בְּשִׁטְמַתְכֶם:** בְּשִׁנְאֲתְכֶם. קִמְתֶּם: עֲמַדְתֶּם. 4 **דֹּאגְתֶּם:** הַדֹּאגְתֶּם. 7 **הָאֵח:** כֹּאֵן קְרִיאַת צַעֲרָה, כְּמוֹ: אֹי. 8 **וְתִמְהֵנוּ:** וְנִבְהָלָנוּ. 9 **רְזוּת:** סוֹדוּת. 13 **חֲבָלִים:** כְּמוֹ חֲבָלוֹת, צִרוֹת. 20 **נִדְנוּ:** נִבְהָלָנוּ. 31 **לְשִׁכַּל:** לְהַכְרִית. 33 **רָכַל:** רָכִיל. 38 **שָׁב:** יַעֲקֹב. **סִכְרֹתֶם:** סִגְרֹתֶם; כְּלוּמָר: מִנְעַתֶם אֶת יַעֲקֹב מִגִּילּוֹי שְׁכִינָה. 39 **מַעוֹנָה:** הַשְׁמִים. 43 **חֲלַחְלוּ:** נִבְהָלוּ.

Haftarah of VaYigash: Judah and Joseph; Ending Sibling Rivalry

Ezekiel 37:15-28

15-17: Introducing the Vision

the Lord.' (15) And the word of the Lord came unto me, saying: (16) 'And thou, son of man, take thee one stick, and write upon it: For Judah, and for the children of Israel his companions; then take another stick, and write upon it: For Joseph, the stick of Ephraim, and of all the house of Israel his companions; (17) and join them for thee one to another into one stick, that they may become one in thy hand. (18) And when the children	וַעֲשֵׂיתִי נְאֻם יְיָ (טו) וַיְהִי דְבַר יְיָ אֵלַי לֵאמֹר. (טז) וְאַתָּה בֶן אָדָם קַח לְךָ עֵץ אֶחָד וּכְתֹב עָלָיו לַיהוּדָה וּלְבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרֹו וּלְקַח עֵץ אֶחָד וּכְתֹב עָלָיו לְיוֹסֵף וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲבֵרֹו. (יז) וְקִרַּב אֶתְּם אֶחָד אֶל אֶחָד לְךָ לְעֵץ אֶחָד וַהֲיוּ לְאַחַדִּים בְּיָדְךָ. (יח)

עץ=wooden slate (for writing)

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נב עמוד א

תנו רבנן: **משיח בן דוד** שעתיד להגלות במהרה בימינו, אומר לו הקדוש ברוך הוא: שאל ממני דבר ואתן לך, שנאמר "האספרה אל חוק" וגו'. "אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה גוים נחלתך." וכיון שראה **משיח בן יוסף שנהרג**, אומר לפניו: רבונו של עולם, איני מבקש ממך אלא חיים. אומר לו: חיים, עד שלא אמרת - כבר התנבא עליך דוד אביך שנאמר "וחיים שאל ממך נתתה לו" וגו'.

Our Rabbis taught, The Holy One, blessed be He, will say to the **Messiah, the son of David** (May he reveal himself speedily in our days!), 'Ask of me anything, and I will give it to thee', as it is said, "I will tell of the decree" etc. "This day have I begotten thee, ask of me and I will give the nations for thy inheritance." But when he sees that the **Messiah the son of Joseph is slain**, he will say to Him, 'Lord of the Universe, I ask of Thee only the gift of life'. 'As to life', He would answer him, 'Your father David has already prophesied this concerning you', as it is said, "He asked life of thee, thou gavest it him" [even length of days for ever and ever].